

Rätt för kvinnan att bli gammal och ful!

Anna Lenah Elgström uppmanar i denna roliga och på samma gång tankeväckande artikel till "revolution mot avmagringsmassage, citronkurer och Garbo-ögonbryn".

Kvinnans rättigheter, det var allt bra länge sedan någon slog ett slag för dem! Tänk om vi skulle börja att kämpa för dem ett litet tag igen?

"Hon måste väl fått alla som finns", svarar ni, eventuelle manlige läsare kanske förundrad och förgrymmad. "Hon får röka, hon får rösta, hon går gå ensam på restauranter och teatrar och hon får försörja sig själv så mycket hon har lust och gör det också till den grad, att hon tränger ut oss från arbetsmarknaden! Vad kan hon mer begära och får det icke någon gång bli ett slut på hennes fordringar?"

"Nej, blir mitt svar, det finnes ännu en hel del rättigheter, som ni män äga, men vi kvinnor sakna. T.ex. rättigheten att bli lojalt behandlad i samarbete med män, rättigheten att bli tagen på allvar, rättigheten att få vara i fred. Jag menar inte bara att få gå hem ensam och ung, men ändå oantastad efter mörkrets inbrott. Jag menar något mycket mera fundamentalt, ja så fundamentalt att det egentligen inte kan sägas höra hemma under rubriken "kvinnans rättigheter" utan hellre borde kallas *människans* dito. Jag har för övrigt aldrig gillat den förra glosan, "kvinnans rättigheter" – medge att det låter som om det bara vore några få, skarpt avgränsade – vilket de ju också äro... Det hade nog varit bättre och vi hade fått flera, om det från början istället hetat att kvinnan kämpade för att få samma *mänskliga* rättigheter som alla män av alla klasser fingo år 1789. Ty det var ju då som den franska revolutionen proklamerade sin sats om att människan var till för *sin egen skull*, att varje människa var självändamål – en sats, vilken slog ner likt en bomb i den dåvarande feodalvärlden – där de lägre klassens människor ju hittills ansetts vara till blott för de högres behov. D.v.s. det var bara ifråga om människan av manligt kön tankesätten förändrades. Vi kvinnor stå nog i feodalvärlden, en lägre klass, till endast för de högre klassernas, det är männens, väl. Ty innerst inne lever ju kvar hos mänskligheten den känslan, att vi i högre grad än männen inte äro till främst för vår egen skull. Åtminstone i fall i äro gifta, leva vi för familjens skull. Och i vilket fall som helst existera vi så att säga främst som en egendom, i vilket släktet har den första inteckningen. Eller varför kan annars inte en kvinna få bli gammal och ful i lugn och ro utan att ådraga sig det manliga släktets tysta förakt och en störtflod av de högljudda goda råd, som dagligen kvälla fram ur skönhetsspalter i alla världens tidningar? Det verkar faktiskt som om det vore ett brott för kvinnan att åldras – som om de kvinnor vars ungdom försvunnit eller vars skönhet minskas bli allas gäldenärer, bedraga samhället eller släktet på något!

Sannerligen om jag inte tror att många kvinnor äro så pass utledsna på detta evinnerliga kalfatrande och granskande av kvinnans person, detta evinnerliga tjtande om hur hon skall bibehålla sin ungdom och skönhet, att det skulle finnas anklag för bildandet av en splitter ny förning. En förening som skulle kämpa för kvinnans rätt att bli gammal och ful! Och det passade att Sverige bleve föregångslandet härvidlag – av det enkla skälet, att här behövdes en sådan förening särskilt väl. Intelligenta utlänningar på Sverigebesök bli ofta slagna av det förakt för gamla kvinnor som sådana, vilka yppar sig i vårt kära fosterland. "Tant, tantig" – var annars i världen är den beteckningen ett skällsord? Men här är den det och med vilket nedlåtande löje förhandsstämplas inte allt en sådan har att säga som fjollig välmening, ovederhäftigt och oerfaret prat. Även vis à vis medelålders kvinnor med erkänd intelligens

och ställning märker man detta biljud av ringaktning – som om de voro en smula löjliga eller osympatiska, bara därför att de icke längre äro alldeles unga. Bottnar inte detta i den ganska barbariska känslan av att, eftersom äldre kvinnor överlevt sin tid som könsvarelser de inte längre ha samma existensberättigande? Bildade utlänningar se det i alla fall såsom ett utslag av primitiv tankeråhet, ovärdigt ett kulturfolk. ”Varför är det ännu i dag litet löjligt att vara gammal ogift kvinna i Sverige? I Amerika eller England är ju ’spinstern’ en av våra levnadslustigaste och mest utpräglade kvinnotyper”, påpekar anglosachsaren, och fransmannen erinrar om att i de romanska kulturländerna står den intelligenta och kultiverade äldre damen i en mycket vänligare och betydelsefullare kontakt med den intellektuella ungdomen än här. Här, där kontakten gunås från det andra könets sida allt för ofta figurligt talat blott utlöser ett ilsket fnysande: ”Käringmöte”. Vilket som bekant är dt värsta som kan hända en genomsnittssvensk! Men hur malplacerat inom parentes sagt är inte detta i ett land, vars kultur skulle varit betydligt fattigare utan sittkäringmöte med – t.ex. Selma Lagerlöf och Ellen Key! Jag vet att åtminstone den sistnämnda, detta stora geni, som aldrig mötte detta förakt utomlands, fick känna på och lida av det här hemma. Och när *hon* märkte det, hur ofta och i vilken hög grad måste icke vanliga kvinnor möte det? Hur pass ökad skall inte då genomsnittskvinnans inneboende mindervärdighetskänsla bli, då hon känner ålderdomen nalkas? Ty faktum är att alla kvinnor mer eller mindre (och mer eller mindre medvetet) känna av detta arv från generationer och åter generationer av undertryckta anmödrar. Men så länge de äga ungdom och skönhet som en rustningen mot världen märka de det icke så mycket, som sedan dessa vapen begynna bli slitna.

Avmagringsmassage, citronkurer och skönhetsvård – i det ljuset får de ett nytt och rörande aspekt. Det är inte bara av fåfänga alla dessa tusen kvinnor varje dag lösa modespalterna och ängsligt knoga för att fullgöra dess befallningar. Nej, det är innerst inne av ödmjukhet – därför att vi inte som männen ha mod att med en stolt gest möta världen *sådana som vi äro* och vänta att den skall vara nöjd ändå. Varför annars, om icke av brist på självförtroende och självständighet raka vi våra ögonbryn till en och samma smala linje, även de av oss, vars ansiktens karaktär skulle framhävas bra mycket mera om de ursprungliga brynen fått sitta kvar? Varför, om icke av samma bristande självtillräckligt, chingla vi annars vårt huvudhår till en och samma sorts perukliknande modell, även de av oss, som av naturen fått ett vackert och karakteristiskt fall på håret? Och varför annars svälta vi bort inte bara de kilon naturen efter en viss ålder breder ut över våra ytor, utan även de kilon som naturen ända från början avsett skulle täcka vår benstomme. Ack, inte bry vi oss om naturen! Alla, vare sig vi äro Rubenskvinnor eller Gainsboroughnymfer, ha vi istället framför våra ögon ett visst bestämt stilideal, dekreterat av det obestämbara, mäktiga något som *kallas* modet, men *är* en massa manliga damskräddare! Efter det sträva vi i en rörande ödmjuk övertygelse om vår egen naturliga typs absoluta underlägenhet i jämförelse med detta strålande ideal, åt vilket vi offra – o, så mycket, våra morgnars sömn och våra måltiders trevnad! Men för vad? För att behaga vem? Våra näraste och käraste? I detta sammanhang minns jag alltid vad en vän till mig berättade – att då hon en gång med stolthet talade om för sin sextonåriga dotter att hon genom mycken energi lyckats gå ner 7 kilo i vikt, så svarade flickan helt tankspritt: ”Ja, men jag har aldrig märkt någon skillnad. För mig ser mamma alltid likadan ut!”

Jag tror just att det är sanningen om deras familjers allmänna attityd gen emot de medelålders familjemödrar det här främst är fråga om. För hennes kära ser en sådan kvinna ”alltid likadan” ut – därför att hon nu en gång blivit en etablerad grundfaktor i deras liv. De ha från början accepterat henne *sådan* hon är och hålla helt dåraktigt av henne för *vad* hon är. Några kilon eller rynkor till eller ifrån kunna därför intet förändra i denna deras uppfattning och uppskattning. Men borde inte detta vara en fingervisning för de dåraktiga kvinnor, som nu

bråka sina hjärnor med att hitta på ständigt nya utvägar för att söka bibehålla skenet av den ungdom som flytt? För att icke tala om de ännu mera dåraktiga, som pina sig med att söka forma om sin egen naturliga typ och gestalt till ett ensartat s.k. mondänt ideal. Hur mycket tid och intresse tar inte detta ängsliga sysslande från mera givande och värdefulla uppgifter och ämnen? Inte så att jag menar, att man skall slå sig ned med händerna i kors och låta hullet och rynkorna alldeles växa igen över sig. Naturligtvis bör just en åldrande kvinna ska hålla sig i bästa möjliga fysiska form genom bad, motion och en diet, som motverkar ämnesomsättningsrubbnings. Sanningen av satsen att en sund själ aldrig kan trivas annat än i en sundkropp – vem vill bestrida den? Men en sund själ är ingen som hyser ständig ängslan och tryckes av gnagande mindervärdighetskänslor. Endast genom vidgade vyer kan en sådan själ befrias. I och med ett starkare livsintresse inträder en omjustering av livsvärdena. Så att bagatellerna komma på sin rätta plats. Men blott så blir själen så spänstig och sund, att den återverkar på kroppen.

Därför, mina medsystrar, vänden bort Edra ögon från skönhetsspalterna och läsen istället utrikestelegrammen! Se inte så ofta i spegeln, men däremot oftare i böckerna! Kom ihåg att de kvinnor hålla sig längst unga, som minst bekymra sig om årens flykt, därför att de äro så fulla av intresse för vad som försiggår i världen och av ansvarskänsla för dess väl och ve, att de helt enkelt inte ha tid att tänka på hur gamla det äro. Sådana kvinnor äro nöjda med sig själva – men på det rätta sättet. De ha en gång för alla skaffat sig en säker känsla av sin egen individualitet och fullfölja dess utveckling i det hälsosamma självförtroende, som så länge varit männens prerogativ. Hemligheten med att männen trivas så bra mycket bättre med livet än vad kvinnor i allmänhet göra, ligger bl. a. just i detta, att de inte låta sig vridas och vändas hit och dit av alla möjliga olika uppfattningar och välmenta råd, utan i sunt självförtroende stå kvar på sin egen givna botten. Och att *trivas* med oss själva och livet – för dess egen skull – om det finnes något vi kvinnor behövde lära oss, så vore det detta! Så uppättna av atavistiskt pliktmedvetande, mindervärdighetskänslor, osunt martyrbegär och en allmänovisshet om oss själva som vi äro. Det låter hårt, men det är sant. Ty varför i himlens namn skulle vi annars låta ändra och rätta oss av alla möjliga så som vi nu göra? Därför, o, mina medsystrar, ge upp citronkurena, låt edra ögonbryn växa och eder aptit ta sitt normala förlopp! Jag gläder mig på förhand åt, hur lättade och befriade ni sedan komma att känna er och hur ivrigt ni kommer att göra proselyter och värva medlemmar till för förbundet för kvinnans rätt att bli gammal och ful helt lugnt och belåtet! I var styrelse ni skola söka samla så många unga och vackra 40-50-åringar som möjligt... Och på vars fana vi skola inskriva mottot: *Kvinna, roa dig själv!*